

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı : 2004/6**

**Karar Sayısı : 2004/5**

**Karar Günü : 27.1.2004**

**Resmi Gazete tarih/sayı: 20.02.2004/25379**

**İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 10. İdare Mahkemesi**

**İTİRAZIN KONUSU :** 18.5.1994 günlü, 527 sayılı KHK'nin 3. maddesiyle 14.7.1965 günlü, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na eklenen I SAYILI CETVEL'in "V-AVUKATLIK HİZMETLERİ SINIFI" başlıklı bölümünün 3. dereceden aylık alan avukatlar için 1.1.1995 tarihinden itibaren uygulanacak 1600 ek gösterge yönünden, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6. ve 91. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

### **I- OLAY**

Avukatlık Hizmetleri Sınıfında görev yapan ve 1600 ek gösterge üzerinden aylık alan davacının, 2200 ek gösterge üzerinden aylık ödenmesi için yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada ileri sürdüğü Anayasa'ya aykırılık savını ciddî bulan Mahkeme, 527 sayılı KHK'nin 3. maddesiyle 657 sayılı Kanun'a eklenen I SAYILI CETVEL'in "V-AVUKATLIK HİZMETLERİ SINIFI" başlıklı bölümünün, 3. dereceden aylık alan avukatlar için 1.1.1995 tarihinden itibaren uygulanacak 1600 ek gösterge yönünden iptali için başvurmuştur.

### **III-YASA METİNLERİ**

#### **A- İptali İstenilen Kural**

527 sayılı KHK'nin 3. maddesiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na eklenen I-SAYILI CETVEL'in "V- AVUKATLIK HİZMETLERİ SINIFI" başlıklı bölümü şöyledir:

*"V- AVUKATLIK HİZMELERİ SINIFI*

*Kadroları bu sınıfa dahil olanlardan 1 2600 3000*

*2 1900 2200*

*3 1350 1600*

*4 1300 1500*

*5 1000 1200*

*6 900 1100*

7 800 900

8 700 800"

## **B- Dayanılan Anayasa Kuralları**

Dava konusu kuralın, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile, 2., 6. ve 91. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

## **IV- İLK İNCELEME**

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Mehmet ERTEN ve Fazıl SAĞLAM'ın katılmalarıyla 27.1.2004 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verildi.

## **V- ESASIN İNCELENMESİ**

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Kanun Hükmünde Kararname kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

### **A- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

#### **1- KHK'nin Yargısal Denetimi Hakkında Genel Açıklama**

Anayasa'da, KHK'lerin siyasal denetimi yanında yargısal denetimi de öngörülmüştür. KHK'ler, işlevsel (fonksiyonel) yönden yasama işlemi niteliğinde olduklarından bunların yargısal denetimlerinin yapılması görev ve yetkisi de Anayasa Mahkemesi'ne verilmiştir. Yargısal denetimde KHK'nin, öncelikle yetki yasasına sonra da Anayasa'ya uygunluğu sorunlarının çözülmesi gerekir. Her ne kadar, Anayasa'nın 148. maddesinde KHK'lerin yetki yasalarına uygunluğunun denetlenmesinden değil, yalnızca Anayasa'ya biçim ve esas bakımlarından uygunluğunun denetlenmesinden söz edilmekte ise de, Anayasa'ya uygunluk denetiminin içerisine öncelikle KHK'nin yetki yasasına uygunluğunun denetimi de girer. Çünkü, Anayasa'da, Bakanlar Kurulu'na ancak yetki yasasında belirtilen sınırlar içerisinde KHK çıkarma yetkisi verilmesi öngörülmüştür. Yetkinin dışına çıkılması, KHK'yi Anayasa'ya aykırı duruma getirir. Böylece, KHK'nin yetki yasasına aykırı olması Anayasa'ya aykırı olması ile özdeşleşir.

Olağanüstü Hal KHK'leri dayanaklarını doğrudan doğruya Anayasa'dan (mad. 121) alırlar. Bu tür KHK'lerin bir yetki yasasına dayanması gerekli değildir. Buna karşılık olağan dönemlerdeki KHK'lerin bir yetki yasasına dayanması zorunludur. Bu nedenle, KHK'ler ile dayandıkları yetki yasası arasında çok sıkı bir bağ vardır.

KHK'nin yetki yasası ile olan bağı, KHK'yi aynı ya da değiştirerek kabul eden yasa ile kesilir. KHK'nin Anayasa'ya uygun bir yetki yasasına dayanması, geçerliliğinin ön koşuludur. Bir yetki yasasına dayanmadan çıkartılan veya dayandığı yetki yasası iptal edilen bir KHK'nin içeriği Anayasa'ya aykırılık oluşturmaya bile Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez.

KHK'lerin Anayasa'ya uygunluk denetimleri, yasaların denetimlerinden farklıdır. Anayasa'nın 11. maddesinde, "kanunlar Anayasaya aykırı olamaz" denilmektedir. Bu nedenle, yasaların denetiminde, onların yalnızca Anayasa kurallarına uygun olup olmadıkları saptanır. KHK'ler ise konu, amaç, kapsam ve ilkeleri yönünden hem dayandıkları yetki yasasına hem de Anayasa'ya uygun olmak zorundadırlar.

Bir yetki yasasına dayanmadan çıkartılan veya yetki yasasının kapsamı dışında kalan ya da dayandığı yetki yasası iptal edilen KHK'lerin anayasal konumları birbirlerinden farksızdır. Böyle durumlarda, KHK'ler anayasal dayanaktan yoksun bulunduklarından içerikleri Anayasa'ya aykırı olmasa bile dava açıldığında iptalleri gerekir.

Bu nedenlerle, iptaline karar verilen bir yetki yasasına dayanılarak çıkarılan KHK'lerin, Anayasa'nın, Başlangıç'ındaki "hiç bir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı," 2. maddesindeki "Hukuk devleti" ilkeleriyle, 6. maddesindeki "Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz." kuralı ve KHK çıkarma yetkisine ilişkin 91. maddesiyle bağdaştırılmaları olanaksızdır.

## **2- İtiraz Konusu Kuralın Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu**

Başvuru kararında, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6. ve 91. maddelerine aykırı olması nedeniyle iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

İtiraz konusu kuralı içeren 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 18.5.1994 günlü, 3990 sayılı Yetki Yasası'na dayanılarak çıkartılmıştır. KHK'nin dayandığı 3990 sayılı Yetki Yasası, Anayasa Mahkemesi'nin 5.7.1994 günlü, Esas 1994/50, Karar 1994/44-2 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Böylece, 527 sayılı KHK Anayasal dayanaktan yoksun kalmıştır.

Bu nedenle, Anayasa'ya aykırı görülerek iptal edilen 3990 sayılı Yetki Yasası'na dayanılarak çıkarılmış bulunan 527 sayılı KHK'nin 3. maddesiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na eklenen I SAYILI CETVEL'in "V- AVUKATLIK HİZMELERİ SINIFI" bölümü, 3. dereceden aylık alan avukatlar için 1.1.1995 tarihinden itibaren uygulanacak 1600 ek gösterge yönünden Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6. ve 91. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

## **B- İptal Kararının Yürürlüğe Gireceği Gün Sorunu**

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, "Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez" denilmekte, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü fıkrasında da bu kural tekrarlanarak, beşinci fıkrasında, Anayasa Mahkemesi'nin, iptal halinde meydana gelecek hukuksal boşluğu kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlâl edici mahiyette görmesi halinde yukarıdaki fıkra hükmünü uygulayacağı belirtilmektedir.

527 sayılı KHK'nin 3. maddesiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na eklenen I SAYILI CETVEL'in V- AVUKATLIK HİZMETLERİ SINIFI başlıklı bölümünün 3. dereceden aylık alan avukatlar için 1.1.1995 tarihinden itibaren uygulanacak 1600 ek gösterge yönünden iptaline karar verilmesinin doğuracağı hukuksal boşluk, kamu yararını bozucu

nitelikte olduğundan gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla iptal kararının, Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

## VI- SONUÇ

**A-** 18.5.1994 günlü, 527 sayılı "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname"nin 3. maddesiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na eklenen I SAYILI CETVEL'in "V- AVUKATLIK HİZMETLERİ SINIFI" başlıklı bölümünün, 3. dereceden aylık alan avukatlar için 1.1.1995 tarihinden itibaren uygulanacak 1600 ek gösterge yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve **İPTALİNE**,

**B-** İptal hükmünün doğuracağı hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince **İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE**,

27.1.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

|               |                |                    |
|---------------|----------------|--------------------|
| Başkan        | Başkanvekili   | Üye                |
| Mustafa BUMİN | Haşim KILIÇ    | Samia AKBULUT      |
| Üye           | Üye            | Üye                |
| Sacit ADALI   | Ali HÜNER      | Fulya KANTARCIOĞLU |
| Üye           | Üye            | Üye                |
| Aysel PEKİNER | Ertuğrul ERSOY | Tülay TUĞCU        |
| Üye           |                | Üye                |
| Mehmet ERTEN  |                | Fazıl SAĞLAM       |